

Novice.

Iz Jelšan. Dragi „Tovars!“ Marsiktero veselo novico si nam že prinesel; vendar nas še ni nobena tako serčno razveselila, kakor ta le, ki smo jo prejeli 15. sušca t. l. od prečast. teržaškega konzistorija po ukazu našega sl. c. k. deželnega poglavarstva od 22. oktobra 1861. l. št. 17448/3675, ktere smo že davno željno pričakovali. Penosno moram reči, da nam gorkejšje soluce sije, kakor Vam Krajncem, ker nismo še čuli, da bi bili Vi to dosegli, kar smo mi „teržaški Primorci“. Blagovoli nam toraj, dragi „Tovars“, da ti neizrekljivo veselje razodenemo! Veselja so se nam serca tajale in vroče solze vtrinjale, ko smo v neprecenljivem ukazu čitali tako le: *a) Vom Beginne des Schuljahres 1861 auf 1862 ist an allen Trivial-Schulen der Unterricht bloss in der Muttersprache der Lernenden zu ertheilen.* *b) Fortgangskataloge, Fleissnoten, Schulzeugnisse u. s. w. sind überall in der Unterrichtssprache auszufertigen.* *c) In allen Volksschulen wird der Unterricht im Gesange nach Möglichkeit zu ertheilen sein i. t. d.* Ali se Ti to dopade, dragi „Tovars“? To je gotovo dobro mazilo za rano, ki Ti jo je unikat Triesterčni pisun učinil. Tudi on naj si zdaj strupeni jezik namaže, da Te ne bo več tako strastno popadal. (Nadhamo se pa, da se nad c. k. vladarskim ukazom ne bo repenčil, ter se bo rajše v kot stisnil.) Pri nas se je novi ukaz hipoma spolnovati začel. Vse nemške knjige sem berzo v kot zadegal; pa saj jih je bilo malo, ker šola je bila tukaj sploh slovenska; z nemščino smo se malo pečali; samo nemško branje in pisanje nam je bilo nekako posiljeno. Moji učenci so bili kaj veseli, ko sem jim oznanil, da se ne bodo nemški nič več učili, in da nam je tudi petje zapovedano. Do petja ima tukaj mladost veliko veselja. Poldrugo leto so se dozdej učenci radovaljno peti učili, in poprijeli so se tako slovenskih pesnic, da so navadne neprijetne čiške melodije popolnoma zapustili. Prepevamo pesmi iz knjižice „Šola veselega petja“, Praprotnikove in druge z gosp. Rihar-jevimi napevi. V cerkvi se vse po teh napevih poje. Tudi gosp. Adamič-evi napevi nam dopadejo. Da bi jih le še kaj na svitlo prišlo! Toliko veselja imajo učenci do petja, da jih ni iz šole spraviti, dokler kake ne zapojemo. Ako so v šoli nemirni, jih naj ložej umirim, ako jim žugam, da ne bodo po šoli peli. Glave imajo tukaj otroci tudi bistre; to pokaže, ker radi zastavice ugibljujejo, in včasih tudi kako zvito razvozlaajo. Tako so tudi uno v „Tovarsu“ zastavljeno dobro razložili, da namreč od 20 delavcov vsak 10 kr. n. d. dobi in sicer prvi 1 denar, drugi 2, tretji 3 i. t. d.

Ko „Tovarsa“ v šolo prinesem, radovedno po pesmih in zastavicah poprasujejo. Veseli jih tudi uk o sadjoreji; zato nam je g. Stamecar s svojim spisom vstregel. Kar zadeva bogaboječnost, moram reči, da je mladost tukaj vesela, kadar se napeljuje h kaki pobožnosti. To sem se prepričal še lansko leto v postnem času, ko smo lepo navado vpeljali, da učenci vsako nedeljo popoldan križev pot molijo in zraven pojejo. Radi so v cerkev hodili in tudi odraščene spodbujali.

— Tako, ljubi učitelji, le radi stopajmo po dobrih vodilih našega blagega „Tovarša“, da njegov glas ne bo samo šumel memo naših ušes.

Zdaj bratje, na noge;
Ker čas je zato;
Vsak svoje naloge
Spolnujmo zvesto!

Ne bojmo se truda,
Ne išč' mo medu;
Marljivost bo čuda
Nam dala sadu.

Leop. Kančnik,
učitelj.

Iz ribenške dekanije. Ljubi „Tovarš!“ sprejmi te le verstice v svoj list. Če Bog dá, ne bo brez sadu!

Pogosto se rabi sedanji čas geslo: „naprej!“ Tudi Tovarševih dopisnikov nekdo kliče „Slava!“ možem, ki imajo to vodilo. To po vsi pravici!

Opravičuje in poterjuje nam to pravilo potreba časa ali vsakdanja skušnja; saj, kdor ne gre naprej, gre nazaj ali pot rakovo!

Ni postatka v oziru uravnem. — Zares tedaj: „naprej!“ naj bo geslo naše tudi v šoli; če ne, — zastajali bomo v vednostih vseh! Tega Bog ne daj, da bi zastajali v dobrem za drugimi narodi mi Slovenci že o zjutranji zori, ko se je komaj še le prebudila Vila naša! —

Da bi se spešneje napredovalo v poduku ter izobraženji ljudstva, skerbí tudi dobrotljivo visoka vlada.

Stavijo se nove, ter potrebam časa primerne šolske poslopja. — Zrastlo jih je v malo letih tudi po Slovenskem obilno iz tal, večidel prav veličanskih. — Tudi Ti, ljubi „Tovarš!“ si že pohvalil marsiktero.

Právica tirja, da se hvali, kar je vredno, pa tudi graja — ali vsaj molči od tega, kar ne zasluži hvale.

Poslopje vsako — tudi šolsko — ne zasluži že hvale po zunanji veličanski podobi. Podobna je ta lahko pobožnosti farizejski, — ali pa praznemu klasu!

Ne zunanje, ampak notranje daje vrednost! To velja tudi pri šolah in sicer v dvojnem oziru. Ni dosti, da je šola velika in košata, ampak dobra še le je, če je *a)* znotraj dobro in modro razdeljena, potem pa tudi *b)* še posebno, če je oskerbljevana in vredovana po modrih možeh in pridnih učiteljih. —

Vidil sem šolskih poslopij tu in tam zares veličanskih, p. v Dobropoljah, v Cerkljah pri Kranji, v Mernipeči i. t. d., toda poslopja so razdeljene, da se Bogu usmili! Tako je menda tudi, kakor pravijo, pri pohvaljeni šoli izanski.

Če hočeš viditi, ljubi čitatelj! šolo prav brez vse skaze in graje, pojdi v Sodražico v našo dekanijo. To ti je poslopje, ne le veličansko in prijazno zunaj, temuč tudi po pravi pameti razdeljeno znotraj; ni ga kotiča zastonj! Vsako je na pravem kraju, tako da bi bilo res želeti: naj bi se stavile šole po tem zgledu, večje ali manje po potrebah fare in ljudstva. Privošil bi tako šolo marsikteri fari še imenitniši, tudi dekanijiški, kjer še, Bog vé kaj, zaderžuje dotične

gospode in glave, da se ne prebudijo v tem. Se vé, da nimajo gesla: „naprej!“ ampak le: „biba leze, biba ni!“ —

Če ti je pa težko in predalječ iti v Sodražico pogledat res vse hvale vredno šolo, da bi še prepričal o resnici, ali da bi se napravila taka ali enaka dobra šola kje drugdej, moreš dobiti obris te šole v Ljubljani pri visokočast. škofijskim ogledu šol, g. kanoniku J. Zavašniku, ki bodo v tej reči gotovo vsakemu radi postregli. Ta za omiko in blažor naroda ves vneti gospod so si namreč preskerbeli nalašč obris te šole in sicer da bi ga poslali kot ideal farnih šol po Slovenskem v razstavo v London. Če je ta obris tudi res dospel tje med znamenitosti vsega sveta, ne vem, pa namen že spričuje tega poslopja resnično izverstnost. —

Pa kako se je mogla postaviti tako lepa šola v Sodražici, v fari sicer ne ravno premožni? Posebna hvala in zahvala zato gre blagi in dobitljivi rodovini Rudeževi, ki je posestnica ribenškega grada in patron far v Sodražici in v Loškem potoku — radovoljno darovala za zidanje soderske šole ne dosti manj ko 3000 gold. in potoške blizo 2000 gold. — Vsa pohvala pa gre tudi soderskim farmanom, ki so — prepričani, kakšen vir blagostanja in sreče je dobra šola v domači fari, — vterpeli v dveh letih zanj še čez 8000 gold. Koliko pa tudi truda in terpljenja! Mogli so kupiti ne le prostor za stavbo, ampak so pridali še toliko, da ima prvi učitelj še lep vert za poboljšek svoje že sicer precej dobre službe. — Zraven tega so preskerbeli še obilno drugega lepega prostora za vertno šolo in v dveh dneh prinesli še čez 300 divjakov na samo priporočenje duhovščine z lece. Kaj ne, lep začetik, pa tudi lep zgled drugim! Že iz tega se vidi, da soderska šola ni le zgled po stavbi, ampak tudi po oskerbljevanji in vredovanji. Obiskuje jo vsaki dan še čez 350 učenecov v dveh izbah. (Tretja stoji še prazna, dokler ne bo mogoče dostojne plače zagotoviti tretjemu učitelju.)

Kjer pa že imate prostornih šol, skerbite, ljubi Slovenci, in posebno vi, predragi učitelji, da vam ne bodo stale brez prida, ker „kamnje iz zida bo pričevalo zoper vas“ so pri blagoslovljenji omenjene nove šole po s. pismu rekli naš mnogozaslužni g. dekan.

Zares! kjer so tak skerben in neutrudljiv oče šol, ondaj se je tudi nadjati dobrega vspeha!

Ne bom slavil moža že mnogokrat poslavljenega; poslal ga je presvitli cesar sam „z zlatim križem za zasluge“. So gospod ne le zgled duhovnu na leci, v spovednici neutrudni, v pobožnosti goreči, pri gospodarstvu modri, ampak čez vse ljubeznjivi so do mladine in učiteljev! — V domači šoli se trudijo že priletni in po vedni bolehnosti oslavljeni mož še sami s podučevanjem, in drugim šolam njim zročnim so zvest vodnik. Veselja se more tajati serce slišati ob šolskih preskušnjah njih prijazne in v dno serca segajoče nagovore do otročičev, in ob učiteljskih shodih do učiteljev. Te sklicujejo najmanj po štirikrat na leto; prijazno sprejemajo misel vsakega, prizanesljivo prevdarjajo, ter podučujejo večidel vsakibart po 5 ur brez prenehanja, pa tudi vse (kakih 14 učiteljev in več duhovnih gospo-

dov) pogostujejo prav radodarno. — Bog ohrani možá v blagor Slovencom! Ti pa, mili narod! moli zanj; on ti je in še bo velik dobrotnik; zanamci ga bodo slavili vredno. Pri Bogu ga pa čaka gotovo obilno plačilo! —

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. Zopet imamo eno knjižico več za našo ljubo mladino. V g. Jož. Rud. Milic-ovi tiskarnici je ravno kar na svitlo prišel **Sv. Anton**, pušavnik in opat v Egiptu, očak menihov in pušavnikov na Jutrovem. Prigodba iz tretjega in četrtega keršanskega stoletja s kratkimi premisliki za spoznanje resnice in bogoljubno življenje. Poslovenil Anton Pintar, fajmošter v Zalem logu. Z dovoljenjem visokočast. ljublj. škofijstva. — Ta knjižica je polna lepih nauk za mladost in za odrasčene, in jo tedaj vsem, posebno pa g. g. šolskim prednikom in učiteljem prav živo priporočamo, da bi jo kupovali in rabili za šolske darila. Velja 40 kr. n. d.

Iz Ljubljane. Kdor ni verjel, kakšno silno moč imajo narodne viže do domačih sere, se je o tem gotovo zadosli prepričal nebahodni dan popoldne, ko je prišel 2. bat. našega domačega polka iz Laškega v Ljubljano, čigar izverstna godčevska banda je pri slovesnem vходу v mesto igrala premile domače melodije: „Pridi Goreneec!“ — „Hej Slovenci!“ — „Mila lunica“ — „Kje dom je moj?“ i. t. d. — Slava — in živioklici preobilne množice so priserčno pozdravljali vso pot naše verle rojake, kateri so živo pokazali, da njih serca, kakor vselej, bijejo za Boga, cesarja in domovino. — Slava!

P o v a b i l o

na naročbo „Učiteljskega Tovarša“ za drugega pol leta 1862.

S tem mescom bo minula prva polovica II. tečaja našega „Tovarša“. Slava in preserčna hvala bodi vsem njegovim prečstitim naročnikom, blagim podpornikom in milim prijatom, ktere zopet lepo prosimo, da bi ga tndi še za naprej tako blagovoljno podpirali! Tiste gospode, kateri so bili le za pol leta naročeni, pa prijazno spominjamo, da bi se zdaj zopet oglašili in naročnino doplačali. Novim naročnikom še lahko damo vse do sedanje liste. Naročnina je, kakor je bila o novem letu: za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta pa 1 gold. 30 kr.

Predništvo in založništvo.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.